

SỰ CAN THIỆP CỦA TÔN GIÁO VÀO CHÍNH TRỊ Ở PHILIPPINES

Tóm tắt: Ở Philippines có mặt gần như tất cả các tôn giáo lớn thế giới như Công giáo, Islam giáo, Phật giáo, Ấn Độ giáo với số lượng tín đồ không đồng đều. Đại đa số người dân Philippines theo Công giáo. Trên cơ sở khái quát mối quan hệ giữa Nhà nước và Giáo hội trước khi Tổng thống Benigno Simeon Aquino III lên nắm quyền năm 2010, bài viết này phân tích sự can thiệp của tôn giáo vào chính trị Philippines hiện nay.

Từ khóa: tôn giáo và chính trị, Công giáo, Philippines.

1. Sự can thiệp của tôn giáo vào chính trị ở Philippines giai đoạn trước năm 2010

1.1. Quan hệ giữa Giáo hội và Nhà nước ở Philippines giai đoạn trước năm 1986

Các hiến pháp của Philippines từ 1946 đến nay đều có điều khoản tách biệt Giáo hội và Nhà nước. Nhưng trên thực tế, các tổ chức tôn giáo đóng vai trò quan trọng trong việc ủng hộ hay chuyển đổi chế độ chính trị. Mối quan hệ giữa Giáo hội Công giáo và Nhà nước Philippines từ khi Tổng thống Ferdinand Marcos tuyên bố thiết quân luật năm 1972 khá phức tạp. Tổ chức tôn giáo này phân hóa làm ba nhóm theo ba cấp độ thái độ đối với chính phủ của Tổng thống Ferdinand Marcos: nhóm bảo thủ chủ yếu ủng hộ, trừ những sai lầm quá đáng của chính phủ; nhóm ôn hòa phản đối chính phủ áp đặt thiết quân luật quá dài và hành động đàn áp cũng như bảo vệ quyền lợi của các chính trị gia bị bắt giữ; nhóm cấp tiến cực lực phản đối thiết quân luật, liên kết với những người mác xít, cách mạng¹. Đến khi Thượng nghị sĩ Benigno Aquino bị ám sát năm 1981, hầu như toàn bộ người Công giáo chống Tổng thống Ferdinand Marcos, kể cả nhóm bảo thủ.

---

* TS., Viện Nghiên cứu Đông Nam Á, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

Giai đoạn hậu Tổng thống Ferdinand Marcos (1986 - 2001) chứng kiến sự chuyển đổi chế độ chính trị từ độc tài sang dân chủ với bốn đời tổng thống. Trong những biến chuyển đó, các tổ chức tôn giáo, tiêu biểu là Giáo hội Công giáo và Giáo hội Độc lập Iglesia ni Cristo (INC), đóng vai trò quan trọng mặc dù giữa hai tổ chức tôn giáo này không có chung mục đích.

1.2. Sự can thiệp của Giáo hội Công giáo vào chính trị ở Philippines giai đoạn 1986 - 2010

Giáo hội Công giáo ủng hộ bà Corazon C. Aquino lên nắm quyền và hướng chính phủ của nữ Tổng thống này chú trọng đến những vấn đề lớn như cải cách ruộng đất, nhà ở cho người nghèo, hội nghị hiến pháp, hòa hợp và ân xá, v.v... Sau Tổng thống Corazon C. Aquino, giai đoạn 1992 - 1998, Philippines có vị tổng thống đầu tiên theo Tin Lành là Fidel Ramos. Giáo hội Công giáo giám sát chặt chẽ hầu hết chính sách của chính phủ, chẳng hạn như vấn đề cải cách hiến pháp và kiểm soát tăng dân số mà người Công giáo cho là thiếu đạo đức và vi phạm giáo lý của tôn giáo này. Không hẳn ra mặt, nhưng Giáo hội Công giáo không ủng hộ Tổng thống Fidel Ramos. Vị tổng thống Philippines kế nhiệm Fidel Ramos, ngôi sao màn bạc Joseph Estrada chịu thất bại vì không được sự ủng hộ của Giáo hội Công giáo. Giáo hội Công giáo buộc tội Tổng thống Joseph Estrada không có uy lực tinh thần để lãnh đạo đất nước². Tuy nhiên, phong trào El Shaddai của Velarde, một bộ phận thành viên Giáo hội Công giáo, lại một lòng ủng hộ Tổng thống Joseph Estrada. Tổng thống Gloria Macapagal Arroyo lên nắm quyền và duy trì được quyền lực đến cuối nhiệm kỳ thứ hai là nhờ sự hậu thuẫn của Giáo hội Công giáo.

Giáo hội Công giáo ở Philippines kiểm soát nhiều tổ chức và các nhóm vệ tinh. Hai tổ chức có ảnh hưởng chính trị lớn nhất từ trước tới nay, Hội đồng Giám mục Công giáo Philippines (Catholic Bishops Conference of the Philippines, CBCP) và Hội Chức sắc Tôn giáo Chính yếu Philippines (Association of Major Religious Superiors in the Philippines, AMRSP), được coi là những nhà quan sát có tính quyết định trong nền chính trị Philippines. Giáo dục và huy động quần chúng luôn là điểm mạnh của giới Công giáo trong việc tác động đến đời sống chính trị - xã hội Philippines. Tổ chức tôn giáo này tham gia vào các cấp giáo dục. Thông qua các tuyên bố và bài giảng, Giáo hội Công giáo đưa ra quan điểm và ý kiến về nhiều vấn đề, từ các vụ vi phạm nhân quyền, chính

sách dân số, tranh chấp đất đai, môi trường xuống cấp, cho đến cái cách hiến pháp. Có thể nói, nhân dân Philippines tin cậy Giáo hội Công giáo hơn so với các tổ chức tôn giáo khác, thậm chí là các thiết chế chính trị như tòa án và Quốc hội³.

Nói đến ảnh hưởng của Giáo hội Công giáo đến chính trị - xã hội Philippines trước hết là nói đến vai trò của những người đứng đầu tổ chức tôn giáo này. Giáo hội Công giáo, Tổng Giám mục Sin và các giám mục khác làm nòng cốt cho phong trào dân sự, đóng vai trò quan trọng trong lịch sử Philippines qua nhiều đời tổng thống. Thời Tổng thống Ferdinand Marcos cầm quyền, Tổng Giám mục Sin tuyên bố, vấn đề quốc gia là vấn đề giữa Nhà nước và nhân dân, chứ không phải giữa Giáo hội và Nhà nước, đồng thời khẳng định trách nhiệm của Giáo hội là đứng về phía nhân dân, những người bị áp bức⁴. Nói một cách chính thức, các tổ chức và thành viên của Giáo hội không phải các nhân vật chính trị. Giáo hội chỉ là lực lượng xã hội có khả năng huy động quần chúng và công luận để ủng hộ hay phản đối một chế độ chính trị nào đó chỉ bằng biện pháp thuyết phục. Sức mạnh của Giáo hội được phát huy cao độ trong các cuộc Cách mạng Nhân dân (EDSA) lần thứ nhất và lần thứ hai sẽ đề cập dưới đây, cũng như một số hoạt động khác.

Về cuộc Cách mạng Nhân dân lần thứ nhất. Trong cuộc tổng tuyển cử tổ chức ngày 7/2/1986, Tổng Giám mục Sin và các giám mục khác đã khuyến khích dân chúng tham gia bỏ phiếu chứ không tẩy chay. Cuộc kiểm phiếu cuối cùng của Ủy ban Bầu cử (COMELEC) cho thấy, Ferdinand Marcos được 10.807.197 phiếu bầu, chiến thắng Corazon C. Aquino được 9.291.761 phiếu. Tuy nhiên, sự kiểm phiếu cuối cùng của Phong trào Quốc gia vì Bầu cử Tự do (National Movement for Free Election, NAMFREL), một tổ chức giám sát bầu cử được chính thức công nhận, cho kết quả là Corazon C. Aquino chiến thắng với 7.835.070 phiếu, đánh bại Ferdinand Marcos với 7.053.068 phiếu⁵. Vì có cáo buộc vi phạm và gian lận, Hội đồng Giám mục Công giáo Philippines đưa ra một tuyên bố chỉ trích cuộc bầu cử và Tổng Giám mục Sin đã kêu gọi đồng bào dân chúng, một số nhân vật chính trị và quân đội biểu tình tuần hành dọc theo Đại lộ Epifanio de los Santos thuộc Metropolitan Manila, từ ngày 22/2 đến ngày 25/2/1986, làm nên cuộc Cách mạng Nhân dân lần thứ nhất (EDSA 1). Kết quả cuối cùng, nhà độc tài Ferdinand Marcos

phải từ chức và thừa nhận bà Corazon C. Aquino là Tổng thống Philippines⁶.

Về cuộc Cách mạng Nhân dân lần thứ hai. Năm 2001, Tổng thống Joseph Estrada không những không thực hiện được những chương trình hứa hẹn cải thiện cuộc sống của người nghèo, mà còn chuộng lối sống xa xỉ và biến thủ các quỹ trợ giúp người nghèo, đã đánh mất tình cảm và sự ủng hộ của dân chúng Philippines. Ngay sau quyết định của Thượng nghị viện Philippines ngừng xét xử Joseph Estrada, đông đảo quần chúng nhân dân được huy động bởi các tổ chức phi chính phủ (NGO), Giáo hội Công giáo và nghiệp đoàn đã xuống đường ở thủ đô Manila, từ ngày 17/1 đến ngày 20/1/2001, làm nên cuộc Cách mạng Nhân dân lần thứ hai (EDSA 2). Tổng Giám mục Sin tuyên bố: “Vì những vụ bê bối bôi nhọ hình ảnh tổng thống trong hai năm gần đây, chúng tôi kiên quyết buộc tội ông ta không đủ tư cách đạo đức để điều hành đất nước”⁷. Người đứng đầu Giáo hội Công giáo đã thể hiện sự bất bình với chính phủ của Tổng thống Joseph Estrada vì tham nhũng có hệ thống bằng cách một lần nữa kêu gọi cuộc Cách mạng Nhân dân. Joseph Estrada đã phải từ chức sau năm ngày dân chúng biểu tình. Cuộc Cách mạng Nhân dân lần thứ hai đã đưa Gloria Macapagal Arroyo lên nắm quyền và quan hệ của bà với người đứng đầu Giáo hội Công giáo được duy trì tốt.

Việc Giáo hội Công giáo chống cải cách hiến pháp và một số vấn đề khác. Các nỗ lực cải cách Hiến pháp 1987 được khởi xướng từ chính phủ Ferdinand Ramos, rồi Joseph Estrada, cho đến Gloria Macapagal Arroyo năm 2005⁸ đã liên tục thất bại vì sự chống đối kịch liệt của nhiều tầng lớp nhân dân và nhiều tổ chức, trong đó có Hội đồng Giám mục Philippines, đồng tác giả của Hiến pháp 1987. Hội đồng này cho rằng, sáng kiến lấy chữ ký ủng hộ cải cách thiếu sự tham gia của đông đảo quần chúng, sự minh bạch tuyệt đối và sự thanh bình tương đối. Do đó, Hội đồng không đồng tình với sự vội vã của chính phủ Gloria Macapagal Arroyo và thấy cần phải thảo luận, bàn bạc kỹ lưỡng hơn nữa về vấn đề này.

Liên quan đến những vụ giết chóc ngoại tị ngày càng tăng trong nhiệm kỳ của Tổng thống Gloria Macapagal Arroyo, mà nạn nhân là dân thường, trong đó có cả người Công giáo, Giáo hội Công giáo và các tổ chức tôn giáo khác đều bày tỏ lo lắng và bất bình với chính phủ. Họ yêu cầu Tổng thống Gloria Macapagal Arroyo từ chức và công kích bà vì sự vi phạm các quyền tự do dân sự cũng như sự trấn áp chính trị⁹.

1.3. Giáo hội Độc lập Iglesia ni Cristo (INC) và cuộc Cách mạng Nhân dân lần thứ ba

Trong số các tổ chức tôn giáo độc lập, Giáo hội Iglesia ni Cristo (thành lập năm 1904) có ảnh hưởng lớn về chính trị ngay từ thời Tổng thống Manuel L. Quezon. Iglesia ni Cristo có một số hành động chống đối chính phủ Gloria Macapagal Arroyo ngay từ khi bà mới nhậm chức. Cho nên, Tổng thống đã phải ra sức tranh thủ sự ủng hộ của tổ chức giáo hội này thông qua việc tuyên bố ngày 27/7 hằng năm là “Ngày Iglesia ni Cristo”. Năm 2009, Tổng thống Gloria Macapagal Arroyo còn tuyên bố ngày 27/7 là ngày nghỉ chính thức toàn quốc¹⁰. Năm 2008, nhân kỷ niệm 94 năm thành lập Iglesia ni Cristo, các nhà lập pháp, thủ hiến bang và quan chức chính phủ đã đánh giá cao vai trò của tổ chức giáo hội này trong xã hội Philippines; cho rằng, INC đóng góp không chỉ phát triển tinh thần của người Philippines, mà còn trong việc định hình số phận đất nước, đóng một vai trò chủ đạo trong việc cải thiện điều kiện kinh tế, xã hội của các tín đồ theo tổ chức giáo hội này nói riêng và người Philippines nói chung trong nước và nước ngoài¹¹.

Xét tổng thể, Giáo hội Độc lập Iglesia ni Cristo luôn có những hoạt động trái ngược với Giáo hội Công giáo như: ủng hộ các tổng thống Ferdinand Marcos và Joseph Estrada, đóng vai trò to lớn trong cuộc biểu tình ngày 1/5/2001 (thường gọi là EDSA 3). Hầu hết đám đông biểu tình là thành viên của Iglesia ni Cristo¹². Điều này có thể được lý giải là Iglesia ni Cristo đã ủng hộ Joseph Estrada trong cuộc bầu cử năm 1998, tiếp tục chung thủy và ủng hộ ông, phản đối Gloria Macapagal Arroyo. Đồng thời, các thành viên của tổ chức giáo hội này tuần hành đến điện Malacanang trong cuộc Cách mạng Nhân dân lần thứ ba để cạnh tranh với vai trò của Giáo hội Công giáo trong cuộc Cách mạng Nhân dân lần thứ nhất và lần thứ hai. Tuy nhiên, cuối cùng bà Gloria Macapagal Arroyo vẫn giành được chiến thắng trong cuộc bầu cử Tổng thống Philippines năm 2004 nhờ việc tích cực kêu gọi sự ủng hộ của Iglesia ni Cristo¹³.

Nhờ sự ủng hộ của Iglesia ni Cristo, Luật 5043 (*Luật Sức khỏe sinh sản và phát triển dân số năm 2008*) của Hạ nghị viện Philippines được thông qua. Trong vấn đề này, Giáo hội Độc lập Iglesia ni Cristo và Giáo hội Công giáo đã thực sự đối đầu nhau.

2. Sự can thiệp của tôn giáo vào chính trị Philippines từ năm 2010 đến nay

Sự can thiệp của tôn giáo vào chính trị Philippines vẫn được duy trì cho đến nay. Điều này thể hiện rõ nét trước hết ở sự ủng hộ đắc lực của Giáo hội Công giáo đối với đương kim Tổng thống Benigno Simeon Aquino. Tổng Giám mục Manila Gaudencio Rosales, người kế nhiệm Tổng Giám mục Sin, cùng các giám mục khác đã cử hành một buổi lễ long trọng nhân sự kiện tổng thống mới nhậm chức với sự tham gia của đông đảo quần chúng nhân dân tại Thánh đường Manila. Ngày 1/7/2010, một ngày sau khi Benigno S. Aquino tuyên thệ nhậm chức, Hội đồng Giám mục Công giáo Philippines trình lên một *Chương trình 13 điểm*¹⁴ được coi là đường lối cho Tổng thống tiến hành cải cách về đạo đức và xã hội, chú trọng đến người nghèo trong nhiệm kỳ của mình.

Bốn điểm chính của chương trình là: thực hiện cải cách ruộng đất thông qua chương trình cải cách nông nghiệp toàn diện; bác bỏ dự luật sức khỏe sinh sản đang gây tranh cãi, hôn nhân đồng tính, phá thai, ly hôn, thực hiện làm cái chết không đau đớn và thuốc ngừa thai; không cho phép phá nhà mà không bố trí tái định cư cho các gia đình dân nghèo thành thị; thực hiện các biện pháp ngăn chặn nạn buôn bán phụ nữ và trẻ em.

Chín yêu cầu khác của chương trình gồm: bảo vệ môi trường bằng cách dừng việc khai thác khoáng sản trên diện rộng và đồn rừng bất hợp pháp; ngăn chặn nạn tham nhũng, truy tố những kẻ dính líu vào việc hối lộ và tham nhũng; nói không với chủ nghĩa thân quen và triều đại chính trị trong nền chính trị Philippines; bảo vệ nhân quyền của tất cả các bị cáo; cải thiện hệ thống giáo dục và cho người nghèo được tiếp cận với giáo dục chất lượng cao; đàm phán với quân phiến loạn có sự tham vấn công khai với tất cả các bên tham gia; chấm dứt đánh bạc bất hợp pháp bằng cách bắt và truy tố các chủ sòng bạc; xóa nghèo thông qua việc cải thiện điều kiện sống cho những người bị đẩy ra ngoài lề, không có người đại diện và bị áp bức; đảm bảo an ninh lương thực thông qua việc loại bỏ những cản trở sự tăng trưởng và phát triển của người thuộc khu vực nông nghiệp.

Có thể nói, Hội đồng Giám mục Philippines đã quan tâm toàn diện các vấn đề chính trị - xã hội của đất nước. Chỉ riêng vấn đề cải cách Hiến pháp là vắng mặt trong chương trình này. Phần lớn trong số 13 điểm là ủng hộ chương trình nghị sự của Tổng thống Benigno Simeon Aquino và chính phủ của ông. Điểm bất đồng chủ yếu là sự phản ứng một số cải

cách giáo dục của Tổng thống Benigno Simeon Aquino, sự phản đối dự luật về sức khỏe sinh sản cũng như mọi biện pháp liên quan đến kế hoạch hóa gia đình và kiểm chế tỷ lệ sinh ở Philippines. Một số giám mục thậm chí còn cảnh báo sẽ rút phép thông công nếu Tổng thống Benigno Simeon Aquino ủng hộ dự luật sức khỏe sinh sản¹⁵.

Sau một thời gian chờ đợi, nghe ngóng, ngày 24/8/2010, Giáo hội kêu gọi Tổng thống Benigno S. Aquino thực hiện cương lĩnh vì người nghèo của chính phủ thông qua việc thực hiện luật cải cách nông nghiệp, không làm trái chính sách của nhà nước ra lệnh phân phối khoảng 4.415 hecta đất trong khu liên hợp Hacienda Luisita mà ông và gia đình làm chủ. Theo Giáo hội, nếu Tổng thống giữ im lặng và không làm gì cả có nghĩa là ông thâm đồng tình thỏa hiệp với bất công. Giáo hội yêu cầu Tổng thống phải có thái độ và hành động dứt khoát, không thể tỏ ra trung lập trong vấn đề này. Đây tiếp tục là một trong những vướng mắc trong quan hệ giữa Tổng thống Benigno S. Aquino và Giáo hội Công giáo Philippines hiện nay.

Năm 2011, cuộc chiến về dự luật sức khỏe sinh sản (Dự luật RH) chờ thông qua từ Quốc hội lần thứ tám nóng lên với sự tham gia tích cực của Giáo hội Công giáo và Giáo hội Độc lập Iglesia ni Cristo. Giáo hội Công giáo tổ chức một chiến dịch rầm rộ tấn công vào dự luật này. Ngày 22/2/2011, lãnh đạo các tổ chức giáo hội Công giáo và Tin Lành ở Philippines cùng một số nhóm phản đối Dự luật RH tổ chức một cuộc tuần hành ở thành phố Bacolod. Theo những người tổ chức, đây là một cuộc tập hợp liên tôn giáo, thống nhất của khu vực này. Giáo hội Công giáo kêu gọi toàn bộ giáo dân thuộc 70 giáo xứ, các giáo đoàn và các tổ chức, phong trào và hiệp hội thuộc Giáo hội tham gia. Các nhóm tôn giáo khác tham gia tuần hành bao gồm: Giáo hội Độc lập Iglesia Filipina Independent (IFI), Giáo hội Tin lành Baptist, Trung tâm Dar Al DHKR Islamic Bacolod Phils Inc., Đội quân Cứu tế, Bukas Loob sa Dios, Giáo hội Adventist, v.v... Hội đồng Giám mục Philippines khẳng định không chống lại Tổng thống Benigno S. Aquino, cũng không chống lại các đại biểu Quốc hội, mà chỉ phản đối Dự luật RH được chính phủ ủng hộ. Giáo hội Công giáo kịch liệt phản đối dự luật này vì cho rằng, nó vô nhân tính, vô đạo đức, sai lạc và không thể chấp nhận được. Giáo hội Công giáo còn phối hợp với các tổ chức tôn giáo khác, kể cả Islam giáo, để thu thập một triệu chữ ký ngăn cản Quốc hội thông qua dự luật này¹⁶.

Trong khi đó, lãnh đạo Giáo hội Độc lập Iglesia ni Cristo lại tỏ ra kiên định ủng hộ Dự luật RH, hoan nghênh các nhà lập pháp đã thể hiện lập trường giúp người Philippines giảm nghèo. Khác với Giáo hội Công giáo, Iglesia ni Cristo ủng hộ sử dụng phương pháp tránh thai, bởi vì đó không phải là phá thai; cho rằng Dự luật RH không những không vi phạm đạo đức, mà còn củng cố đạo đức, bởi vì nó giúp cho các bậc cha mẹ có thể đáp ứng nhu cầu cuộc sống của con cái tốt hơn. Sự ủng hộ của Iglesia ni Cristo được các tác giả của Dự luật RH tại Hạ nghị viện hoan nghênh. Điều này cho thấy, không phải tất cả các tổ chức tôn giáo đều chống lại Dự luật RH. Đây là một cú đánh mạnh vào Giáo hội Công giáo, làm gia tăng khả năng thông qua dự luật này.

3. Kết luận

Hơn nửa thế kỷ qua, sự tách biệt giữa Nhà nước và Giáo hội ghi trong Hiến pháp Philippines đã không được tuân thủ. Có thể nhận thấy, các nguyên nhân chính dẫn đến sự can thiệp của tôn giáo vào chính trị Philippines gồm: Thứ nhất, mô hình truyền thống không tách biệt Giáo hội - Nhà nước Châu Âu thời Trung cổ theo chân người Tây Ban Nha du nhập vào Philippines. Thứ hai, các tôn giáo với sự đa dạng tổ chức theo đuổi mục đích khác nhau là các nguồn tiềm tàng cho việc huy động chính trị. Thứ ba, khủng hoảng xã hội làm mất lòng tin của quần chúng vào những người lãnh đạo, các mâu thuẫn trong lòng xã hội càng thêm căng thẳng khiến những thủ lĩnh tinh thần của dân chúng phải hiệu triệu nhân dân đứng lên vì cuộc sống và quyền lợi của nhóm cộng đồng và dân tộc. Thứ tư, các chính phủ được tôn giáo hậu thuẫn để chiến thắng tạo cho những người đứng đầu tổ chức tôn giáo tâm lý và quyền can thiệp vào chính trị. Nguyên nhân cuối cùng nhưng đặc biệt quan trọng là sự yếu kém của nhà nước và các chính đảng ở Philippines đã tạo những khoảng trống cho tổ chức tôn giáo và quân đội can thiệp vào chính trị.

Sự can thiệp của tôn giáo vào chính trị Philippines là con dao hai lưỡi, vừa là sự ủng hộ, vừa là mối đe dọa đối với nhà nước. Chừng nào chính phủ còn dựa vào tổ chức tôn giáo để có được sự hậu thuẫn thì vai trò của các thể chế này còn in đậm trong chính trường Philippines. Hơn nữa, những xung đột và căng thẳng trong xã hội ở quốc gia này vẫn luôn tiềm ẩn.

Trong thời gian tới, tôn giáo vẫn là một nhân tố quyết định sự bền vững của chính phủ mới và tiếp tục can thiệp vào đời sống chính trị Philippines. Trong nền kinh tế tri thức, sức mạnh của các tổ chức tôn giáo

càng được củng cố và lớn mạnh nhờ các phương tiện công nghệ cao như internet, web blog... Các phương tiện này cùng với sự nỗ lực của các nhà hoạt động tôn giáo sẽ thúc đẩy khả năng giác ngộ và huy động quần chúng tham gia các phong trào vì lợi ích của chính họ.

Tuy nhiên, trong mối quan hệ với các tổ chức tôn giáo, chính phủ của Tổng thống Benigno S. Aquino thể hiện quan điểm rất rõ ràng: một mặt, duy trì tốt quan hệ truyền thống có từ thời Tổng thống Corazon C. Aquino, đang nỗ lực thực hiện những cam kết với nhân dân (cũng là những yêu sách của Hội đồng Giám mục Philippines), như đấu tranh chống tham nhũng, giải quyết nghèo đói..., mặt khác, không thỏa hiệp với yêu sách của Hội đồng Giám mục Philippines (về sức khỏe sinh sản và dân số) kiềm chế sự phát triển của đất nước. Chính phủ Philippines cũng tranh thủ sự ủng hộ của mọi tầng lớp nhân dân và các tổ chức trong nước ủng hộ vấn đề này./

CHÚ THÍCH:

- 1 John J. Carroll, S. J. Church, "Civil Society, and State in Philippines", in Lee Hock Guan ed (2004), *Civil Society in Southeast Asia*. NIAS Press - ISEAS, Singapore: 55-78.
- 2 Xem: Grace Gorospe - Jamon and Mary Grace P. Mirandilla, "Religion and Politics: A Look at the Philippine Experience", in Rodolfo C. Severino & Lorraine Carlos Salazar ed (2007), *Whither the Philippines in the 21st Century?*, Konrad Adenauer Stiftung - ISEAS, Singapore.
- 3 Grace Gorospe - Jamon and Mary Grace P. Mirandilla, "Religion and Politics: A Look at the Philippine Experience", in Rodolfo C. Severino & Lorraine Carlos Salazar ed (2007), *Whither the Philippines in the 21st Century?*, sđd.
- 4 John J. Carroll, S. J. Church, "Civil Society, and State in Philippines", in Lee Hock Guan ed (2004), *Civil Society in Southeast Asia*, sđd.
- 5 Peter Ackerman, Jack Du Vall (2001), *A Force More Powerful: A Century of Nonviolent Conflict*, Macmillan: 384, <http://books.google.com>.
- 6 Mc Ferson, Hazel M. (2002), *Mixed Blessing: The Impact of the American Colonial Experience on Politics...*, Greenwood Press: 153, <http://books.google.com>.
- 7 *EDSA II*, <http://en.wikipedia.org>.
- 8 Thời Tổng thống Gloria M. Arroyo, Ủy ban Tư vấn về Cải cách Hiến pháp do Abueva làm Chủ tịch đã đề xuất ba thay đổi lớn trong Hiến pháp: chuyển đổi từ hệ thống Tổng thống với hai viện Quốc hội sang cơ cấu Quốc hội một viện; chuyển đổi từ cơ cấu nhất thể sang cộng hòa liên bang; bãi bỏ những điều kiện chi phối sự tham gia của vốn nước ngoài vào nền kinh tế. Ủy ban này cũng đề xuất một số điều khoản nhằm khuyến khích phát triển các chính đảng thực sự. Một số điểm đã có mặt trong các đề xuất cải cách của hai vị tổng thống tiền nhiệm.
- 9 Joan Dairo, J. P. Lopez and Ruelle Albert Castro, "Protestant Churches Joint Resign Call", Malaya 7/7/2005, <http://www.malaya.com.ph>.

- 10 "PGMA Declares July 27 as "Iglesia ni Cristo Day" (PDF), <http://www.gov.ph>.
- 11 Suarez, E. T. (July 27, 2008), "Officials Celebrate with Iglesia ni Cristo on its 94th Anniversary", *The Manila Bulletin Online* (The Manila Bulletin), <http://www.mb.com>.
- 12 Dedace, Sophia; Ubalde, Joseph Holandes; "Iglesia ni Cristo's Eraño Manalo dies at 84", *GMA News TV*, September 1st, 2009.
- 13 Grace Gorospe - Jamon and Mary Grace P. Mirandilla, "Religion and Politics: A Look at the Philippine Experience", in Rodolfo C. Severino & Lorraine Carlos Salazar ed (2007), *Whither the Philippines in the 21st Century?*, sdd.
- 14 *Bishops Present Aquino with 13-point Agenda*, Published Date: July 1st, 2010, <http://www.cathnewsasia.com>.
- 15 Philippine Business Supports Birth Control Despite Church, <http://www.abs-cbnnews.com>.
- 16 *Archbishop: We're against RH bill, not Aquino*, <http://www.sunstar.com>.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Peter Ackerman, Jack Du Vall (2001), *A Force More Powerful: A Century of Nonviolent Conflict*, Macmillan, <http://books.google.com>.
2. John J. Carroll, S. J. Church, "Civil Society, and State in Philippines", in Lee Hock Guan ed (2004). *Civil Society in Southeast Asia*. NIAS Press - ISEAS, Singapore.
3. McFerson, Hazel M. (2002), *Mixed Blessing: The Impact of the American Colonial Experience on Politics...*, Greenwood Press, <http://books.google.com>.
4. Grace Gorospe - Jamon and Mary Grace P. Mirandilla, "Religion and Politics: A Look at the Philippine Experience", in Rodolfo C. Severino & Lorraine Carlos Salazar ed (2007), *Whither the Philippines in the 21st Century?*, Konrad Adenauer Stiftung - ISEAS, Singapore.
5. Suarez, E. T. (July 27, 2008), "Officials Celebrate with Iglesia ni Cristo on its 94th Anniversary", *The Manila Bulletin Online* (The Manila Bulletin), <http://www.mb.com>.

Abstract

THE INTERFERENCE OF RELIGION IN THE PHILIPPINES POLITICS

In the Philippines there are almost all major world religions such as Catholicism, Islam, Buddhism, and Hinduism with uneven quantities of believers. The vast majority of the Filipino is Catholic. On the basis of the generalized relationship between the State and the Church before President Benigno Simeon Aquino III came to power in 2010, the article analyzed the interference of religion in the Philippines politics today.

Key words: Religion and Politics, Catholicism, the Philippines.